

แนวทางการประสานและสนับสนุนการขยายเครือข่าย บริการสุขภาพจิตและจิตเวช

คณะทำงานจัดการความรู้
ตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ กรมสุขภาพจิต
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2553

โรงพยาบาลสวนปรุง กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

แนวทางการประสานและสนับสนุนการขยายเครือข่าย บริการสุขภาพจิตและจิตเวช

คณะทำงานจัดการความรู้
ตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ กรมสุขภาพจิต
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553
ประเด็นยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนากาติเครือข่ายทั้งในและนอกระบบ
สาธารณสุขในการดำเนินงานสุขภาพจิต

โรงพยาบาลสวนปรุง กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

คำนำ

การส่งเสริมสนับสนุนให้เครือข่ายในระบบบริการสาธารณสุขมีการบูรณาการงานสุขภาพจิต เข้ากับงานบริการที่มีอยู่เป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของกรมสุขภาพจิต โดยมีเป้าหมายให้เกิดการดูแลสุขภาพจิตแก่ประชาชนได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน อันเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้เกิดการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมได้ตามเป้าหมายของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550

คู่มือ "แนวทางการประสานและสนับสนุนการขยายเครือข่ายบริการสุขภาพจิตและจิตเวช" จัดทำขึ้นเพื่อให้หน่วยงานในสังกัดกรมสุขภาพจิต ได้นำแนวทางดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทาง ในการบริหารจัดการ การวางแผนระบบงาน สนับสนุนวิชาการ และการพัฒนาความร่วมมือเพื่อ ขยายเครือข่ายให้มีหน่วยบริการสุขภาพจิตที่สามารถรับผิดชอบประชาชนได้ โดยได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย ในการบูรณาการงานสุขภาพจิตร่วมกัน จนเกิดงานบริการสุขภาพจิตและจิตเวชได้ทั่วประเทศ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าแนวทางฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและทีมงานขยายเครือข่าย บริการสุขภาพจิตและจิตเวชในการนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ต่อไป

คณะทำงานจัดการความรู้

ตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ กรมสุขภาพจิต

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	2
แนวคิดในการบูรณาการงานสุขภาพจิตในระบบบริการสุขภาพ	4
แนวคิดเกี่ยวกับการประสานงาน	8
รูปแบบการดำเนินงานเครือข่ายบริการสุขภาพจิตและจิตเวช	14
รูปแบบที่ 1	15
รูปแบบที่ 2	18
แนวทางการสนับสนุนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน	20
วิธีการสร้างความร่วมมือในการประสานงาน	21
รายนามคณะทำงาน	22

แนวคิดเกี่ยวกับการประสานงาน

แนวคิดเกี่ยวกับการประสานงาน

ในการดำเนินการใดๆ หากมีความจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือหน่วยงานอื่นๆ การประสานงานย่อมเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้การประสานงานนั้นบรรลุผลสำเร็จ ยิ่งกว่านั้นยังอาจจะก่อให้เกิดประโยชน์อื่นตามมา หากการประสานงานนั้นเป็นการประสานงานที่ดี และมีลักษณะ หรือประเภทที่เหมาะสมกับงาน โดยเฉพาะในความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร ดังนั้นการประสานงานระหว่างองค์กรจึงถือเป็นรูปแบบหนึ่งของความสัมพันธ์

ความหมายการประสานงาน (coordination) นั้นมีนักวิชาการและนักบริหารต่างให้ความหมายของการประสานงานไว้หลายแง่มุม ดังนี้

การประสานงาน หมายถึง วิธีซึ่งคนจำนวนมากมาร่วมกันทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตกลงกันได้

การประสานงาน หมายถึง กระบวนการและแบบแผนการดำเนินงานของกลุ่มและเอกภาพของการกระทำเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน

การประสานงาน หมายถึง การที่บุคคลหรือหน่วยงานในองค์กรทำงานร่วมกับคนอื่นหรือหน่วยงานอื่น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน

ในทางราชการได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ว่า การประสานงาน หมายถึง "การจัดระเบียบวิธีการทำงาน เพื่อให้งานและเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ร่วมมือปฏิบัติงานเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ไม่ทำให้งานซ้อนกัน ขัดแย้งกัน หรือเหลื่อมล้ำกัน ทั้งนี้เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนโยบายขององค์กรนั้นอย่างสมานฉันท์ และมีประสิทธิภาพ"

ส่วนทางธุรกิจนิยมที่จะให้ความหมายว่า การประสานงาน หมายถึง "การติดต่อสื่อสารให้เกิดความคิดความเข้าใจตรงกันในการร่วมมือปฏิบัติงานให้สอดคล้องทั้งเวลา และกิจกรรมที่จะต้องกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างสมานฉันท์เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น ไม่เกิดการทำงานซ้ำซ้อน ขัดแย้งหรือเหลื่อมล้ำกัน"

โดยสรุปแล้ว การประสานงาน คือ กระบวนการบริหารอย่างหนึ่ง เป็นการร่วมมือกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกัน ในการประสานงานจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ (cooperation) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ แต่ความร่วมมือ แตกต่างจากการประสานงาน กล่าวคือ ความร่วมมือเป็นทัศนคติ ความเต็มใจของคนที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

การประสานงานระหว่างองค์การ

การพิจารณาถึงวิธีการประสานงานระหว่างองค์การ ซึ่งอาจจะอยู่ต่างสังกัด มีความจำเป็นที่จะต้องประสานหรือสร้างความสัมพันธ์กันในการปฏิบัติ เพื่อให้การประสานงานเกิดความสมบูรณ์ เกิดประสิทธิภาพ

การประสานงานตามแนวคิดของทอมสันส์ ได้เสนอรูปแบบการประสานงานระหว่างองค์การ ว่าแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ คือ

1. การประสานงานในแนวตั้ง (vertical coordination) หรือการประสานงานโดยอำนาจ (coordination by authority) ในกรณีของการประสานงานระหว่างองค์กรแล้วการประสานงานในแนวตั้งนี้จะเป็นไปได้ยาก เพราะแต่ละองค์กรย่อมมีอำนาจเฉพาะตัวของตนอยู่ซึ่งคงจะไม่ยอมด้อยกว่าอีกองค์กรหนึ่งเป็นแน่

2. การประสานงานโดยแผนและข้อตกลง (coordination by plan or agreement) การประสานงานตามนัยนี้ จะเป็นกรณีที่ไม่มีโครงสร้างของอำนาจระบุไว้ล่วงหน้า ในทางปฏิบัติองค์การที่เกี่ยวข้องจะตัดสินใจร่วมกันเป็นลายลักษณ์อักษรหรือมีบทบาทของตนร่วมกันตลอดจนมีการจัดสรรทรัพยากร การตัดสินใจกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเป็นระบบร่วมกัน

3. การประสานงานโดยอาศัยการปรับตัวเข้าหากัน (coordination by mutual adjustment) รูปแบบการประสานงานในลักษณะนี้ไม่มีรูปแบบทางอำนาจระบุไว้แน่ชัด หรือไม่มีข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร เกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของแต่ละองค์กรไว้ แต่การประสานงานจะเกิดขึ้นจากความริเริ่มขององค์กรและหน่วยงานแต่ละหน่วยงานเอง หรือเกิดขึ้นโดยอาศัยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่ทำงานร่วมกันอย่างไม่เป็นทางการในการติดต่อประสานงานกัน

โดยสรุปแล้วการประสานงานเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการบริหารที่สามารถนำไปสู่คุณภาพการบริหาร อันจะนำมาซึ่งผลสำเร็จขององค์กร และองค์กรที่ต้องเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมภายนอกยังมีความจำเป็นที่จะต้องใช้การประสานงานเพื่อให้เกิดการร่วมมือระหว่างกันมีการศึกษาวิธีการทำงานของกันและกัน ลดการซ้ำซ้อน สามารถแบ่งลักษณะงาน หรือกลุ่มเป้าหมายที่ตนสมควรทำหรือมีความถนัดได้ ในปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์ ในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ซึ่งมีการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือโดยมีการลงนามของผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงถึงความร่วมมือร่วมใจและเป็นพันธะสัญญาที่จะดำเนินการร่วมกันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการประสานงาน

การประสานงานเกิดจากความต้องการที่จะให้งาน หรือกิจกรรมย่อย ๆ ที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จ โดยปฏิบัติอย่างสอดคล้องในจังหวะเวลาเดียวกัน ได้ผลงานที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่เป็นไปตามข้อกำหนด ประหยัดเวลาและทรัพยากรในการปฏิบัติงาน

ก่อนการประสานงานนั้นควรกำหนดความต้องการให้แน่ชัดว่า จะประสานงานให้เกิดอะไรหรือเป็นอย่างไร หรือจะทำให้ได้ผลลัพธ์อย่างไร เพราะหากว่าไม่มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนก็อาจจะประสานงานไปผิดจากที่ควรจะเป็น โดยทั่วไปการประสานงานเป็นไปเพื่อให้การดำเนินงานมีความสะดวกราบรื่นไม่เกิดปัญหาข้อขัดแย้ง ทั้งนี้การประสานแต่ละครั้ง พบว่ามักประสานงานโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อแจ้งให้ผู้ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องทราบ
2. เพื่อรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดี
3. เพื่อขอคำยินยอมหรือความเห็นชอบ
4. เพื่อขอความช่วยเหลือ
5. เพื่อขจัดข้อขัดแย้งอันอาจมีขึ้น

องค์ประกอบของการประสานงาน

สิ่งที่จะทำให้การประสานงานสะดวกราบรื่นอาจพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญ ได้ดังนี้

1. ความร่วมมือ จะต้องสร้างสัมพันธ์ภาพในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย โดยอาศัยความเข้าใจ หรือการตกลงร่วมกัน มีการรวบรวมกำลังความคิด วิธีการ เทคนิค และระดมทรัพยากรมาสนับสนุนงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เต็มใจที่จะทำงานร่วมกัน
2. จังหวะเวลา จะต้องปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละคน ตามกำหนดเวลาที่ตกลงกันให้ตรงเวลา
3. ความสอดคล้อง จะต้องพิจารณาความเหมาะสมพอดี ไม่ทำงานซ้อนกัน
4. ระบบการสื่อสาร จะต้องมีการสื่อสารที่เข้าใจตรงกันอย่างรวดเร็ว และราบรื่น
5. ผู้ประสานงาน จะต้องสามารถดึงทุกฝ่ายเข้าร่วมทำงาน เพื่อตรงไปสู่จุดหมายเดียวกัน ตามที่กำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของงาน

การประสานงานกับความร่วมมือ

การประสานงานต้องการความร่วมมือ ร่วมใจในการปฏิบัติงานให้เรียบร้อย และสอดคล้องกลมเกลียวกันในจังหวะเดียวกันเพื่อให้งานบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

การประสานงานมีคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันอยู่อีกคำหนึ่งคือ ความร่วมมือ ข้อแตกต่างคือ ความร่วมมือเป็นการช่วยเหลือด้วยความสมัครใจแม้จะไม่มีหน้าที่โดยตรง อาจจะทำเรื่องเดียวกันในเวลาเดียวกันหรือต่างเวลาก็ได้ แม้กระทั่งอาจให้ความร่วมมือทำบางเรื่องบางเวลา แต่การประสานงานต้องประสานจิตใจ ความสามารถ กำลังงานในเวลาเดียวกันเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกันด้วยการแบ่งหน้าที่กันทำ และต้องการความร่วมมือจนกว่างานจะบรรลุผลสำเร็จ

ความหมายของความร่วมมือ

การประสานงานกับความร่วมมือมีส่วนเกี่ยวข้องกัน แต่ความหมายแตกต่างกัน มีนักวิชาการและนักบริหารให้ความหมายไว้ ดังนี้

ความร่วมมือ หมายถึง ความเต็มใจของแต่ละคนในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ความร่วมมือ หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่ทำร่วมกัน หรือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อไปสู่เป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง

ความร่วมมือ หมายถึง บุคคลในหน่วยงานหรือองค์กร ซึ่งทำงานช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน

ลักษณะของความร่วมมือ

การประสานงานจะเกิดผลเมื่อได้รับความร่วมมือตามที่กล่าวข้างต้น และความร่วมมือเป็นส่วนสำคัญของการประสานงานจึงความทำความเข้าใจลักษณะความร่วมมือ ดังนี้

1. ความร่วมมือเป็นลักษณะของการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกัน
2. ความร่วมมือเป็นการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ หรือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางสร้างเสริม
3. ความร่วมมือเป็นการยอมรับการกระทำของบุคคลอื่นและของตนเอง
4. ความร่วมมือเป็นการกระทำที่เห็นพ้องต้องกันและเพิ่มกำลังในทางปฏิบัติ

จะเห็นได้ว่าความหมายและลักษณะของการประสานงานและความร่วมมือ มีความหมายใกล้เคียงไม่เหมือนกันทีเดียว เพราะความร่วมมือเป็นเพียงความเต็มใจของแต่ละคนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หรือเป็นการช่วยกันปฏิบัติงานอาจไม่ใช่เวลาเดียวกันหรือจังหวะเดียวกัน หรืออาจเป็นไปได้ที่ไม่มีประสานงานกัน ส่วนการ

ประสานงานนั้น นอกจากความเต็มใจในการช่วยเหลือกันแล้ว การปฏิบัติงานต้องดำเนินอย่างสอดคล้อง ที่จะช่วยให้มีการบริหารงานประสบความสำเร็จ ดังนั้นความร่วมมือของบุคคลที่ทำงานร่วมกันหรือช่วยเหลือกันและกันจะนำไปสู่ผลสำเร็จของหมู่คณะและทีมงาน ความร่วมมือที่ดีควรมาจากความเต็มใจของแต่ละคนในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สร้างสัมพันธภาพในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยสะดวกเรียบร้อย และบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน

คุณสมบัติของพี่ประสานงาน

การประสานงานจะมีประสิทธิภาพเมื่อผู้ประสานมีคุณสมบัติเหมาะสม ผู้ซึ่งประสานงานได้ดี จะต้องมีส่วนรับผิดชอบในหน้าที่ดี รับผิดชอบต่อตนเอง ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตาม มีใจกว้างเปิดรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่เป็นผู้สร้างปัญหาแต่เป็นนักแก้ปัญหา เป็นผู้ตรงต่อเวลา มีการสื่อสารที่ดี และยึดมั่นในคำสัญญา ลักษณะประจำตัวของบุคคลที่เหมาะสมที่จะเป็นผู้ประสานงานที่ดีมีดังนี้

1. มีความรักในงานที่ได้รับมอบหมาย
2. มีความมุ่งมั่นที่จะทำหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จ
3. มีความรับผิดชอบติดตามงาน
4. มีความรอบคอบในการติดต่อประสานงาน
5. มีภาวะผู้นำในงานที่ทำ
6. มีการวางตนดีในการประสานสัมพันธ์
7. มีจิตใจกว้างยอมรับพิจารณาความเห็นที่แตกต่าง
8. มีทักษะในการสื่อสารดีสร้างความเข้าใจ
9. มีความน่าเชื่อถือไว้วางใจ
10. มีความสามารถในการบริหารความขัดแย้ง
11. มีความยึดมั่นในสัญญา
12. มีความตรงต่อเวลา

นอกจากคุณสมบัติที่ดีแล้ว จะต้องหมั่นฝึกฝนตนเองเพื่อเพิ่มทักษะที่จำเป็นในการประสานงานดังนี้

1. ทักษะในการคิดวางแผนดำเนินการตามขั้นตอน
2. ทักษะในการปฏิบัติตามบทบาทที่เหมาะสมแก่หน้าที่
3. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ต่อผู้เกี่ยวข้อง
4. ทักษะในการฟังและตีความข้อมูลที่ได้รับ
5. ทักษะในการสื่อสารทั้งด้านการพูดและการเขียน
6. ทักษะในการพิจารณาความขัดแย้งและวิธีการแก้ไข
7. ทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่าการดำเนินงานจิตเวชในลักษณะเครือข่ายบริการสาธารณสุขระดับโรงพยาบาล ศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และPCU นั้นจำเป็นต้องอาศัยการประสานงานในลักษณะเสนอความร่วมมือกันในการทำงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาระบบบริการสุขภาพจิตและจิตเวชที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้ปฏิบัติงานในการประสานหากมีความเข้าใจแนวคิด รวมถึงองค์ประกอบและคุณสมบัติทักษะที่ดีของการประสานงานย่อมทำให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นตามมา

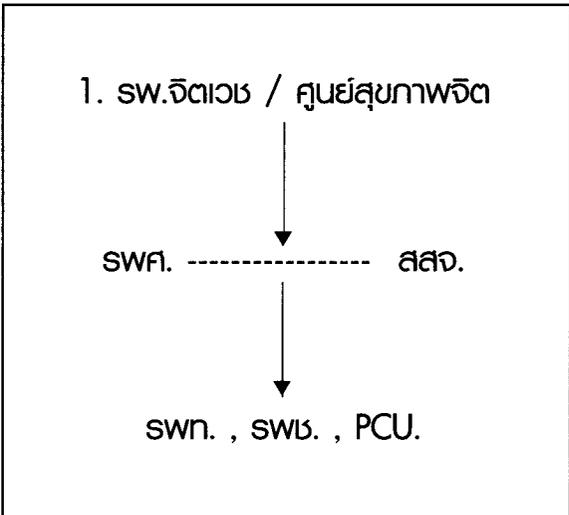

รูปแบบการดำเนินงานเครือข่ายบริการสุขภาพจิตและจิตเวช

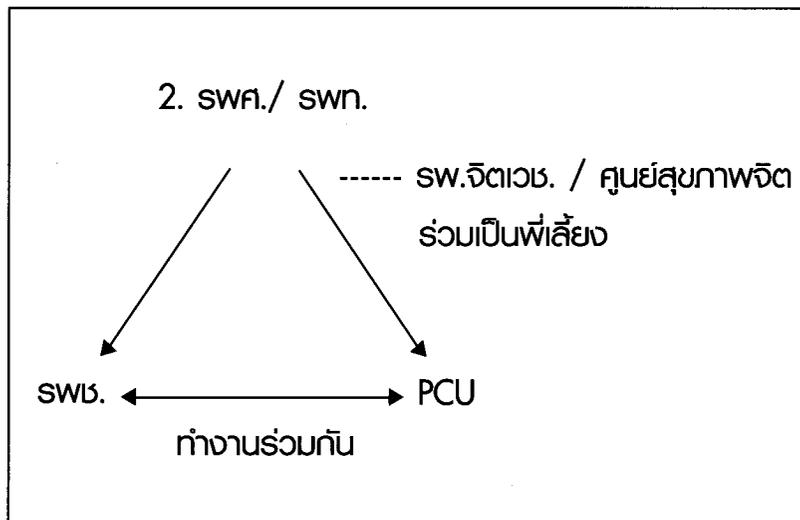
รูปแบบการดำเนินงานเครือข่ายบริการสุขภาพจิตและจิตเวช

ความสำเร็จจากการดำเนินงานขยายเครือข่ายบริการสุขภาพจิตสู่ระบบสาธารณสุขของกรมสุขภาพจิต ที่ผ่านมา นั้น นอกเหนือจาก การมีเครื่องมือในการดำเนินงานคือ แนวทางการพัฒนาคุณภาพระบบบริการสุขภาพจิต และจิตเวชระดับโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และ PCU เป็นแนวทางสำคัญ ในการสร้างระบบบริการสุขภาพจิตแล้ว ยังจำเป็นต้องอาศัย การประสานและสนับสนุนการขยายเครือข่ายบริการสุขภาพจิตและจิตเวชจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สถานบริการสาธารณสุขนอกสังกัดกรมสุขภาพจิต สามารถดำเนินงานได้อย่างมีคุณภาพ และมีความต่อเนื่อง ทั้งนี้ประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติงานในสังกัดกรมสุขภาพจิต ในการประสานและสนับสนุนการขยายเครือข่ายบริการสุขภาพจิตและจิตเวช หรือประสบการณ์จากผู้ปฏิบัติงานในระบบสุขภาพนอกสังกัดกรมสุขภาพจิตและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จึงเป็นการจัดการความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อบุคลากร ผู้รับผิดชอบงานดังกล่าว หรือผู้ที่สนใจในการดำเนินงาน โดยช่วยให้มีข้อมูล แนวทางในการบริหารจัดการ การวางแผนระบบงาน สนับสนุนวิชาการ และการพัฒนาความร่วมมือเพื่อพัฒนาให้มีหน่วยบริการสุขภาพจิตที่สามารถรับผิดชอบประชาชนได้ โดยมีการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย ในการบูรณาการงานสุขภาพจิตร่วมกัน จนเกิดงานบริการสุขภาพจิตและจิตเวชได้ทั่วประเทศ ทั้งนี้จากการดำเนินงานที่ผ่านมาสามารถสรุปรูปแบบการดำเนินงานดังกล่าวได้เป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 โรงพยาบาลจิตเวชร่วมกับศูนย์สุขภาพจิต เป็นแม่ข่ายในการดำเนินงาน

รูปแบบที่ 2 โรงพยาบาลศูนย์ /โรงพยาบาลทั่วไป เป็นแม่ข่ายในการดำเนินงาน โดยมีโรงพยาบาลจิตเวช/ศูนย์สุขภาพจิตเป็นพี่เลี้ยง

รูปแบบที่ 1 โรงพยาบาลจิตเวชร่วมกับศูนย์สุขภาพจิต เป็นแม่ข่ายในการดำเนินงาน

สำหรับโรงพยาบาลจิตเวชร่วมกับศูนย์สุขภาพจิตที่มีความเข้มแข็งและมีการเชื่อมโยงการทำงานที่ดี จะทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการเป็นแม่ข่ายการดำเนินงานขยายเครือข่าย ลงไปสู่ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชนหรือ PCU โดยประสานงานผ่าน สาธารณสุขจังหวัด หรือ รพศ. (ถ้ามี) ซึ่งก่อนการเตรียมการและดำเนินงานนั้น โรงพยาบาลจิตเวช/ศูนย์สุขภาพจิต มีการเลือกหน่วยบริการที่จะดำเนินการพัฒนาระบบบริการสุขภาพจิตและจิตเวช ด้วยเทคนิคดังนี้

การสร้างและแสวงหาแนวร่วม

1.1 เลือกหน่วยงานที่เคยร่วมงานกันมาก่อน มีความร่วมมือที่ดี มีความพร้อมของบุคลากรและงบประมาณในการสนับสนุน เช่นหน่วยงานที่โรงพยาบาลจิตเวชไปให้บริการบำบัดรักษาผู้ป่วยจิตเวชในท้องที่นั้น จนสามารถ empowerment ให้โรงพยาบาลนั้นๆพึ่งตนเองได้

1.2. วิเคราะห์ปัญหาของพื้นที่ ทั้งนี้โรงพยาบาลจิตเวชหรือทีมงานจิตเวชต้องเริ่มวิเคราะห์ข้อมูลจากจำนวนผู้ป่วยจิตเวชที่เข้ามารับบริการในโรงพยาบาลจิตเวช เช่นจากปริมาณที่รับในระบบการส่งต่อ หรือจากสถิติการฆ่าตัวตาย เป็นต้น แล้วคืนข้อมูลให้กับพื้นที่นั้นๆ พร้อมทั้งเสนอเชิญชวนให้เป็นโรงพยาบาลเครือข่ายจิตเวช (เป็นรูปแบบในบางหน่วยบริการสังกัดกรมสุขภาพจิต)

1.3. ใ้ผู้ป่วยเป็นตัวกระตุ้น ผู้ป่วยจิตเวชบางรายมีปัญหาซับซ้อนและส่งผลกระทบต่อชุมชน ทีมงานจิตเวชควรเสนอความช่วยเหลือ ติดตามดูแล แก้ไข จากนั้นเสนอแนวทางความร่วมมือในการเป็นเครือข่ายให้กับหน่วยงานนั้นๆ

1.4. ให้ความรู้สุขภาพจิตและจิตเวชแก่เครือข่าย เช่น การเชิญชวนให้บุคลากรมารับการอบรม หลักสูตรพยาบาลจิตเวช หรือการให้ความรู้ในรูปแบบต่างๆทั้งประชุม อบรม สัมมนา เป็นการสร้างโอกาสในการเปิดบริการสุขภาพจิตและจิตเวชในพื้นที่นั้นๆ เพราะเตรียมบุคลากรที่มีองค์ความรู้ในงานจิตเวชในพื้นที่แล้ว

1.5. เปิดโอกาสให้ผู้บริหารได้พูดคุยกัน ในพื้นที่ๆมีผู้ป่วยจิตเวชจำนวนมาก แต่ผู้บริหารหน่วยงานนั้นไม่สนับสนุน ควรให้ผู้บริหารจากโรงพยาบาลจิตเวช หรือ จิตแพทย์ ได้พูดคุยกระตุ้นให้เห็นประโยชน์ร่วมกัน หรือ เสนอนโยบายในที่ประชุมคปสข.

ขั้นเตรียมการ

เป็นการเตรียมวางแผนการทำงานและโครงสร้างในการดำเนินงานให้ครอบคลุมส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการสื่อสารความเข้าใจและเห็นทิศทางการทำงานที่ตรงกัน และทำให้การประสานงานที่ราบรื่น

- ประชุม วางแผนระหว่างโรงพยาบาลจิตเวชกับศูนย์สุขภาพจิต โดยศึกษาจากปัญหาอุปสรรคของปีที่ผ่านมา เขียนแผนงาน/โครงการร่วมกัน กำหนดผู้รับผิดชอบงานที่ชัดเจน พิจารณาการใช้งบประมาณร่วมกัน
- ผู้บริหาร (ผอ. หรือผู้แทน) ประสานนโยบายกับนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดเพื่อเชิญชวนร่วมจัดทำแผนงาน ซึ่งหากทำยุทธศาสตร์ที่เน้นงานจิตเวชในระดับสสจ.ได้ จะทำให้งานจิตเวชมีโอกาสประสบความสำเร็จได้สูง
- แต่งตั้งคณะทำงาน ในการดำเนินโครงการแต่ละจังหวัด ประกอบด้วย โรงพยาบาลจิตเวช, ศูนย์สุขภาพจิต, สาธารณสุขจังหวัด
- ประชุมคณะทำงานทั้งหมด เพื่อชี้แจงแผนการดำเนินงาน หรือร่วมกันจัดทำโครงการ/หลักสูตร
- ร่วมกันกำหนด ตัวชี้วัดของหน่วยงานในระดับ สสจ. รพศ. รพท. รพช และ PCU รวมทั้งผู้รับผิดชอบงานทุกระดับ และกำหนดรูปแบบและระยะเวลาการนิเทศติดตาม

ขั้นตอนงาน

จัดประชุมกับเครือข่ายเพื่อประชุมชี้แจงคู่มือแนวทางการพัฒนาคุณภาพระบบบริการสุขภาพจิตและจิตเวชสำหรับโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และ PCU โดยเน้นรายละเอียดในแต่ละด้านอย่างละเอียดเพื่อให้เครือข่ายเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน โดยอาจดำเนินการได้ดังนี้

- ให้เครือข่ายประเมินตนเอง ตามแนวทางการพัฒนา
- ลงเยี่ยมพื้นที่เพื่อประเมินสภาพปัญหาาร่วมกัน
- ทำแผนการพัฒนาหลังจากประเมินตนเองในแต่ละด้านตามแนวทางการพัฒนา
- ร่วมกับเครือข่ายในการกำหนดแผนการดำเนินงาน นิเทศ ติดตาม โดยทำความเข้าใจกับพื้นที่ว่าจะทำอะไร ที่ไหน อย่างไร
- ดำเนินการตามแผนโดยการทำงานเป็นทีมระหว่าง รพ.จิตเวช ศูนย์สุขภาพจิตและ เครือข่าย เน้นให้เครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกครั้ง

ขั้นติดตามและประเมินผล

- ลงนิเทศติดตามร่วมกับทีมสุขภาพจิตของจังหวัดเป็นระยะ อย่างใกล้ชิด
- สัมมนาประเมินผล
- จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- ให้เครือข่ายประเมินผลหลังการพัฒนา
- เปิดเวทีประกวดผลการดำเนินงาน/ ใหรางวัล
- จัดทำแนวทางในการติดตามร่วมกับพื้นที่

รูปแบบที่ 2 โรงพยาบาลศูนย์ / โรงพยาบาลทั่วไป เป็นแม่ข่ายในการดำเนินงาน โดยมีโรงพยาบาลจิตเวช/ศูนย์สุขภาพจิตเป็นพี่เลี้ยง

หากโรงพยาบาลศูนย์หรือ โรงพยาบาลทั่วไปมีการวางระบบบริการสุขภาพจิตที่ดีแล้ว ย่อมสามารถดำเนินงานขยายเครือข่ายในฐานะเป็นแม่ข่ายการดำเนินงานได้เอง โดยมีโรงพยาบาลจิตเวช / ศูนย์สุขภาพจิตเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ โดยอาจมีรูปแบบการดำเนินการดังนี้

ขั้นเตรียมการ

- ประชุมกลุ่มงานจิตเวช ศึกษาและรวบรวมข้อมูลของสถานบริการเครือข่ายในเบื้องต้น
- แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อกำหนดทิศทางนโยบายการดำเนินงานด้านสุขภาพจิตและจิตเวชชุมชน และกำหนดในแผนของโรงพยาบาล(กรณีในรพ.)
- ประสานกับโรงพยาบาลจิตเวช / ศูนย์สุขภาพจิต จัดอบรมให้ความรู้ถึงแนวทางการพัฒนา
- ประเมินตนเองเกี่ยวกับระบบบริการสุขภาพจิตและจิตเวชสำหรับรพศ./รพท. พร้อมทั้งเป้าหมายเกณฑ์ชี้วัดการพัฒนา

ขั้นดำเนินงาน

- จัดทำการประเมินระบบบริการสุขภาพจิตและจิตเวชสำหรับโรงพยาบาลชุมชน และสถานีนอนาถาในเครือข่าย โดยอ้างอิงตามแนวทางการพัฒนาของกรมสุขภาพจิต พร้อมทั้งสร้างเครื่องมือสำหรับติดตามดูแลผู้ป่วยจิตเวชต่อเนื่องในชุมชนในทิศทางเดียวกัน กับแบบประเมินโรคฝ้ายกาย เพื่อให้ง่ายต่อการใช้สำหรับผู้รับผิดชอบงาน
- วางแผนการดำเนินงานเครือข่ายจิตเวชในชุมชน
- ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร เพื่อชี้แจงแผนการดำเนินงาน
ภายในองค์กร ได้แก่ กลุ่มงานเภสัชกรรม ฝ่ายสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์
ภายนอกองค์กร ได้แก่ เครือข่ายสถานีนอนาถาของโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป รวมถึงสสจ.
- จัดระบบพี่เลี้ยงโดยทีมสหวิชาชีพ คือ แพทย์ พยาบาลจิตเวช และนักจิตวิทยาเพื่อดูแลช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่เครือข่าย
- รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาตามบริบทแต่ละพื้นที่ พร้อมส่งข้อมูลคืน โดยเฉพาะระบบเวชภัณฑ์ยาทางจิตเวชหรือฐานข้อมูลผู้ป่วยจิตเวชในแต่ละพื้นที่

- พัฒนาความรู้ให้กับเครือข่าย ด้านการดูแลรักษาผู้มีปัญหาสุขภาพจิตและจิตเวชให้กับผู้รับผิดชอบงานเครือข่าย ทั้งระดับรพช. และสถานีนอนาถ
- สร้างระบบส่งต่อและปรึกษาอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนติดตามและประเมินผล

- กลุ่มงานจิตเวช รพศ./รพท. ออกนิเทศเครือข่าย รพช. และสถานีนอนาถเพื่อติดตามการพัฒนา ปัญหา อุปสรรคต่างๆ
- สัมมนาประเมินผลโครงการ
- จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- ให้เครือข่ายประเมินผลหลังการพัฒนา
- เปิดเวทีประกวดผลการดำเนินงาน/ ให้รางวัล
- จัดทำแนวทางในการติดตามร่วมกับพื้นที่

แนวทางการสนับสนุนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวทางการสนับสนุนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

1. สนับสนุนการพัฒนาด้านบุคลากร โดยจัดอบรมความรู้ด้านสุขภาพจิตและจิตเวชให้กับบุคลากรทุกระดับ ได้แก่ แพทย์ พยาบาล เภสัชกร นักจิตวิทยา นักกิจกรรมบำบัด นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่สถานเอนาเมียม โดยอาจมีการสำรวจความต้องการของพื้นที่ว่าต้องการรับการสนับสนุนความรู้ในเรื่องใดบ้างก่อนเริ่มปีงบประมาณ
2. สนับสนุนทรัพยากร เช่น จัดหายาจิตเวชที่จำเป็นสำหรับเครือข่าย สื่อ เทคโนโลยีองค์ความรู้ หรือข้อมูล ต่างๆ เช่น แบบคัดกรองโรคซึมเศร้า คู่มือการดูแลผู้มีปัญหาการติ่มสุรา ข้อมูลระบบยา เป็นต้น
3. สนับสนุนด้านการบริการรักษาตามความจำเป็น ได้แก่ การออกบริการจิตเวชเคลื่อนที่ให้แก่เครือข่ายที่มี ผู้ป่วยจิตเวชจำนวนมาก
4. สนับสนุนด้านการเป็นที่ปรึกษาในการทำงานทุกระดับในจังหวัด เช่น มีระบบพี่เลี้ยงในการทำงานทุกพื้นที่ โดยจัดช่องทางการติดต่อสื่อสารที่สะดวกรวดเร็วเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำหรือ ให้การช่วยเหลือได้ทันที่ทงที ในกรณีฉุกเฉิน ซึ่งการใส่ใจงานของพื้นที่อย่างใกล้ชิด จะส่งผลให้เขาเห็นความสำคัญของงานสุขภาพจิต
5. สนับสนุนด้านการเรียนรู้ร่วมกันโดยเปิดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในเครือข่าย ผลักดันผลงานเครือข่าย เข้าสู่เวทีวิชาการระดับต่างๆ การให้รางวัลเพื่อสร้างความภาคภูมิใจและสร้างแรงจูงใจ
6. สนับสนุนด้านนโยบาย โดยผลักดันเชิงนโยบายให้เกิดโครงสร้างงานสุขภาพจิตและจิตเวชใน รพศ.รพท. รพช และ PCU
7. สนับสนุนในการสร้างการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผนดำเนินงานเช่น ประสานงาน ผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดเพื่อผลักดันโครงการบรรจุในแผนประจำปีของจังหวัด (สสจ.) จัดทำแผน ยุทธศาสตร์ร่วมกันระดับเขต/จังหวัด และร่วมกันกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนทุกระดับ หรือขอความร่วมมือ กับจังหวัดร่วมเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการในพื้นที่
8. สนับสนุนในการสื่อสารผลการดำเนินงานของจังหวัดให้กับผู้ตรวจราชการ โดยนำเสนอผลลัพธ์อย่าง สม่าเสมอ จะมีส่วนทำให้งานสุขภาพจิตได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

วิธีการสร้างความร่วมมือในการประสานงาน

วิธีการสร้างความร่วมมือในการประสานงาน

การประสานงานที่ดีควรใช้ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเป็นหลัก เพราะความมีน้ำใจต่อกัน ไว้วางใจกัน เป็นผลให้เกิดการร่วมมือร่วมใจได้ง่ายขึ้น ควรพยายามผูกมิตรตั้งแต่ต้นและป้องกันไม่ให้เกิดความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ มีความระแวงต่อกัน เมื่อมีสิ่งใดจะช่วยเหลือแนะนำได้ก็อย่าลังเล และพร้อมจะรับฟังคำแนะนำของผู้เกี่ยวข้องแม้จะไม่เห็นด้วย ก็อย่าแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงก็ต้องสื่อสารแจ้งให้ทราบโดยทั่วถึง วิธีสร้างความร่วมมือ อาจปฏิบัติ ดังนี้

1. ชี้ให้เห็นประโยชน์ร่วมกัน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องมีความรู้สึกต้องงานตรงกัน ด้วยการรับฟังความคิดเห็น และทำความเข้าใจถึงผลงานที่จะเป็นประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งการชักจูงให้เห็นประโยชน์ของส่วนรวม อาจใช้ไม่ได้กับคนบางคน จึงต้องชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ทางอ้อมที่ผู้ปฏิบัติงานในการประสานงานจะได้รับด้วย

2. ผูกมิตรไมตรีต่อกัน ผู้ประสานควรมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้วยวิธีร่วมแสดงความคิดเห็น ถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จให้จงได้และอย่าให้ถือว่าเป็นความสำเร็จร่วมกัน จากความร่วมมือไม่ใช่จากคนใดคนหนึ่ง

3. แนะนำกัน เป็นการทำให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องได้พัฒนาความสามารถศักยภาพทัดเทียมกันเพื่อจะได้ทำงานไปด้วยกันได้ ผู้ประสานต้องไม่คิดว่าตนเหนือกว่า ทั้งนี้อาจจะแนะนำโดยการให้ข้อมูล ความรู้ใหม่ๆ หรือ การให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อกระตุ้นการทำงาน แม้โครงการบางโครงการหยุดไปแล้วก็ตาม

4. มีการสื่อสารที่ดี ทำได้ด้วยการสร้างประสบการณ์ร่วมกัน ด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน หากสามารถร่วมวางแผนปฏิบัติการด้วยกันตั้งแต่ต้นก็จะช่วยให้มีกรอบการทำงานตรงกัน ร่วมกันทำงานอยู่ในวงประสบการณ์ที่มีสถานะคล้ายคลึงกัน โดยใช้การสื่อสารที่ดีไม่ใช้การสั่งหรือตีกรอบการทำงานให้เครือข่าย แต่ให้อิสระในการดำเนินงาน

5. เพิ่มความใกล้ชิด ทำให้มีการพบปะหารือกันอยู่เสมอเพื่อให้เกิดความไว้วางใจกันสนิทสนมกัน โดยเฉพาะการช่วยเหลือเกื้อกูลทางสังคม ควรมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมกับเครือข่าย เพราะความใกล้ชิด ไว้วางใจ จะช่วยให้เปลี่ยนความคิดเห็น เกิดความเข้าใจและรู้จักคุ้นเคยกันมากขึ้น

รายนามคณะทำงาน

๑. นายยงยุทธ	วงศ์ภิรมย์ศานดี	หัวหน้ากลุ่มที่ปรึกษากรมสุขภาพจิต	ที่ปรึกษา
๒. นายสุวัฒน์	มัททินันต์กรกุล	รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงพยาบาลสวนปรุง	ที่ปรึกษา
๓. นางวนิดา	พุ่มไพศาลชัย	เภสัชกรเชี่ยวชาญ โรงพยาบาลสวนปรุง	ประธาน(CKO)
๔. นายปรีทรรศ	ศิลปกิจ	นายแพทย์เชี่ยวชาญ โรงพยาบาลสวนปรุง	รองประธาน
๕. นางภารณี	ชวลลุดมิ	ทันตแพทย์เชี่ยวชาญ โรงพยาบาลสวนปรุง	รองประธาน
๖. นางธัญธร	พัชพันธ์	นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลสวนปรุง	คณะทำงาน
๗. นางสาวประหยัด	ประภาพรหม	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลสวนปรุง	คณะทำงาน
๘. นางสาวราณี	พรมานะจิริกุล	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลสวนปรุง	คณะทำงาน
๙. นางกรองจิตต์	วงศ์สุวรรณ	นักสังคมสงเคราะห์เชี่ยวชาญ โรงพยาบาลสวนปรุง	คณะทำงาน
๑๐. นางสาวกาญจนา	หัตถสิน	เภสัชกรชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลสวนปรุง	คณะทำงาน
๑๑. นางชลธิดา	สิมะวงศ์	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลสวนปรุง	คณะทำงาน
๑๒. นางสาวธิดารัตน์	ศรีสุโข	นักจิตวิทยาคลินิกชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลสวนปรุง	คณะทำงานและ เลขานุการ
๑๓. นางสาวเจริญพร	กิจชนะพานิชย์	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ โรงพยาบาลสวนปรุง	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ
๑๔. นางพิมพ์ภรณ์	แก้วมา	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลสวนปรุง	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ

แนวคิดในการบูรณาการงานสุขภาพจิตในระบบบริการสุขภาพ

แนวคิดในการบูรณาการงานสุขภาพจิตในระบบบริการสุขภาพ

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ให้ความหมายของคำว่า สุขภาพ นั้นหมายถึง ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล การจะบรรลุเป้าหมายให้ตอบสนองต่อความจำเป็นด้านสุขภาพของประชาชนได้นั้น การจัดบริการสุขภาพจึงควรเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพ คุณภาพ และการเข้าถึงบริการสุขภาพของประชาชน ดังเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา 52 ที่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า การได้รับบริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานเป็น "สิทธิ" ของประชาชน ที่ควรจะได้รับเสมอกัน นอกจากนี้ยังได้เพิ่มเติมอีกว่า การบริการสาธารณสุขของรัฐต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

แนวทางหนึ่งในการจัดระบบบริการสุขภาพคือ การบูรณาการของบริการสุขภาพ (integrated health care) โดยให้เกิดการผสมผสานองค์ประกอบต่างๆ ของบริการด้านสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นบริการด้านการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพและการควบคุมป้องกันโรค บริการด้านการแพทย์ที่ครอบคลุมมิติทั้งทางด้านสังคมจิตวิทยา รวมไปถึง การวางระบบการเชื่อมโยงบริการสุขภาพระดับต่างๆ เข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นบริการในระดับปฐมภูมิกับบริการในระดับที่สูงขึ้น (hospital care) ซึ่งอาศัยกลไกระบบส่งต่อ (referral system) จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้บริการสุขภาพแบบองค์รวม (holistic care) เกิดขึ้นได้จริง

การบูรณาการงานสุขภาพจิตให้เข้ากับบริการสุขภาพที่มีอยู่จึงเป็นงานส่วนสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้เกิดบริการแบบองค์รวมดังเจตนารมณ์ข้างต้นได้ แต่การดำเนินงานที่ผ่านมาของหน่วยบริการในสังกัดกรมสุขภาพจิตกลับพบปัญหาการให้บริการสุขภาพจิตและจิตเวชที่สรุปได้ดังนี้

1. การดูแลผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิตและจิตเวชเป็นหน้าที่ของโรงพยาบาลจิตเวช
2. การเจ็บป่วยทางจิตเป็นปัญหาที่เรื้อรังต้องการดูแลที่ต่อเนื่อง
3. การไม่สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพจิตและจิตเวชได้ง่าย คือเสียเวลาและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการ

เดินทาง

4. การสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล
5. การรู้สึกเป็นตราบาป (Stigma) ทั้งต่อโรคและโรงพยาบาลจิตเวช
6. การกลับเข้ารับรักษาซ้ำในโรงพยาบาลจิตเวช
7. คุณภาพบริการของโรงพยาบาลจิตเวชลดลง (ปริมาณมากและการแก้ปัญหาไม่ถึงรากเหง้า)
8. การไม่สามารถให้บริการสุขภาพจิตและจิตเวชของสถาน บริการสาธารณสุขใกล้บ้าน
 - 8.1 สถานบริการไม่มีนโยบายให้บริการ
 - 8.2 บุคลากรไม่มีความรู้และทักษะประสบการณ์ การให้บริการสุขภาพจิตและจิตเวช
 - 8.3 งานสุขภาพจิตไม่ใช่ปัญหาเร่งด่วนที่ต้องจัดให้มีบริการ

กรมสุขภาพจิตตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้กำหนดภารกิจในด้านการพัฒนาระบบบริการสุขภาพจิต

และจิตเวชขึ้น โดยมีเป้าหมายการพัฒนาให้สถานบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข คือ โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และ PCU มีการให้บริการสุขภาพจิตและจิตเวชภายในสถานบริการ โดยมีหน่วยงานในสังกัดกรมสุขภาพจิตเป็นผู้ช่วยสนับสนุนและร่วมพัฒนาศักยภาพ (Empowerment) ให้สถานบริการดังกล่าว มีความสามารถในการพัฒนางานบริการสุขภาพจิตและจิตเวชในพื้นที่ได้ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงบริการสุขภาพจิตและจิตเวชได้ง่ายมากขึ้น

การดำเนินงานที่ผ่านมาในระยะ 3-5 ปี ได้มีการพัฒนาคุณภาพงานบริการสุขภาพจิตและจิตเวช ในลักษณะเครือข่ายขึ้น ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในสังกัดกรมสุขภาพจิต กับสถานบริการทุกระดับ ในระบบสาธารณสุข ตั้งแต่รพศ./รพท./ รพช. และ PCU เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ จนเกิดระบบบริการสุขภาพจิตสู่เครือข่ายทั่วประเทศ ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพจิตและจิตเวชที่มีคุณภาพแล้ว ผู้ป่วยจิตเวทยังได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง ลดภาระการเดินทางและประหยัดค่าใช้จ่ายในการไปรับบริการจากโรงพยาบาลจิตเวช ซึ่งเป็นไปตามหลักการบริการที่ยึดผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง โดยสามารถใช้บริการได้ใกล้บ้าน จากบุคลากรที่มีความรู้ ทำให้ประชาชนได้รับการดูแลสุขภาพจิตในเบื้องต้น ไม่ป่วยหรือมีอาการทางจิตรุนแรงเพิ่มขึ้น แล้วยังเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถดูแลสุขภาพจิตของตนเอง และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ทั้งนี้ความสำเร็จจากการดำเนินงานขยายเครือข่ายบริการสุขภาพจิตสู่ระบบบริการสุขภาพที่ผ่านมาของกรมสุขภาพจิตดังกล่าวข้างต้นนั้น มีการดำเนินงานวางระบบบริการโดยอาศัยรูปแบบของแนวทางการพัฒนาคุณภาพระบบบริการสุขภาพจิตและจิตเวชสำหรับโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชนและ PCU เป็นเครื่องมือในการสร้างระบบบริการสุขภาพจิต ซึ่งมีกรอบการพัฒนาระบบบริการดังนี้

